

Bruselis, 2023 06 28
SWD(2023) 230 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA
pridedamas prie dokumento

Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento

**dėl prieigos prie finansinių duomenų sistemos, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai
(ES) Nr. 1093/2010, (ES) Nr. 1094/2010, (ES) Nr. 1095/2010 ir (ES) 2022/2554**

{COM(2023) 360 final} - {SEC(2023) 255 final} - {SWD(2023) 224 final}

Būtinybė imtis veiksmų

Finansų sektoriuje (ir ne tik jame) vyrauja technologijomis grindžiama tendencija plačiau naudoti duomenis ir jais dalytis. Remiantis 2020 m. paskelbta skaitmeninių finansų strategija, duomenimis grindžiamų finansų skatinimas taip pat yra vienas iš svarbiausių Komisijos darbotvarkės klausimų. Duomenų ekonomika, kurios varomoji jėga yra duomenų kūrimas ir naudojimas, turi didelį augimo potencialą. Tarp įvairių sektorių finansinių paslaugų sektorius yra didžiausias duomenų naudotojas ES, turintis plačias sąsajas su kitais sektoriais. Todėl, siekiant sėkmingai įgyvendinti platesnę Komisijos duomenų strategiją, labai svarbu išlaisvinti tolesnį šio sektoriaus inovacinį potencialą.

Nepaisant didelio potencialo, daugeliui naujovių trukdo tai, kad finansinių paslaugų klientai negali veiksmingai kontroliuoti savo duomenų, išskyrus mokėjimo sąskaitų duomenis, kuriems taikoma persvarstyta Mokėjimo paslaugų direktyva. Dėl to jiems sunku dalytis duomenimis su kitais paslaugų teikėjais, kurie galėtų jais pasinaudoti teikdami duomenimis grindžiamas finansines ir informacijos paslaugas klientams. Ši padėtis susiklostė dėl daugelio priežasčių: pirma, klientai stokoja pasitikėjimo, todėl nesiryžta dalytis savo duomenimis. Antra, net jei klientai norėtų dalytis savo duomenimis, praktiškai tai padaryti sunku, visų pirma dėl neaiškios teisinės padėties, susijusios su duomenų naudotojų prieiga prie tokių duomenų. Trečia, klientų duomenys ir duomenų sąsajos finansų sektoriuje, išskyrus mokėjimo sąskaitų duomenis, yra retai prieinami, o jei prieinami, tai dažniausiai nėra standartizuoti, todėl duomenų tvarkymas tampa brangesnis. Galiausiai duomenų savininkams trūksta paskatų kurti aukštos kokybės sąsajas, kurios atitiktų duomenų naudotojų veiklos verslo reikalavimus.

Dėl to naujiems rinkos dalyviams ir mažesniems naujoviškų paslaugų teikėjams sunkiau pasiūlyti specialiai pritaikytų produktų ir paslaugų, kurie galėtų geriau atitikti konkrečius klientų poreikius, o vartotojai negali naudotis šiomis naujoviškomis paslaugomis ir dėl ribotos konkurencijos moka didesnius mokesčius už paslaugas. Be to, esamos kliūtys trukdo įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), naudotis geresnėmis, patogesnėmis ir automatizuotomis finansinėmis paslaugomis. Šios kliūtys taip pat lemia neigiamą klientų patirtį finansų įstaigose, nes lėtina jų skaitmeninę transformaciją, o duomenis naudojančios trečiosios šalys praranda verslo galimybes. Visoje ekonomikoje tai stabdo duomenimis grindžiamų verslo modelių diegimą, dėl to mažėja privačiųjų investicijų, mažiau naudojamosi inovatyviomis paslaugomis ir apskritai trūksta pasitikėjimo dalijimusi duomenimis.

Šios problemos yra būdingos visoms ES valstybėms narėms, o dėl to, kad finansinių duomenų turėtojai ir potencialūs jų naudotojai finansinių paslaugų vidaus rinkoje dažnai veikia keliose valstybėse narėse, mažai tikėtina, kad šias problemas galėtų išspręsti pačios valstybės narės. Be to, dabartinėje ES teisinėje sistemoje nepakankamai sprendžiamos pirmiau minėtos problemos. Nors ES priėmė keletą teisės aktų, kurie pagal Europos duomenų strategiją taikomi visuose ekonomikos sektoriuose, juos dar reikia papildyti sektorių lygmeniu, kad jie būtų visapusiškai veiksmingi. Reikalingos naujos ES finansinių paslaugų sektoriaus taisyklės, kad būtų sudarytos sąlygos taikyti išplečiamus ir veiksmingesnius verslo modelius, pagal kuriuos būtų galima visapusiškai pasinaudoti ES bendrąja rinka, o klientams – tiek

vartotojams, tiek įmonėms – būtų suteikta daugiau galimybių kontroliuoti, kaip gaunami ir naudojami jų finansiniai duomenys.

Politikos galimybės

Rengiant šį poveikio vertinimą atsirado įvairių politikos galimybių. Nagrinėjant politikos galimybes taip pat atsižvelgta į Komisijos Europos finansinių duomenų erdvės ekspertų grupės darbą ir suinteresuotųjų šalių atsiliepimus, gautus per viešas ir tikslines konsultacijas dėl atvirųjų finansų. Analizuotos politikos galimybės sugrupuotos pagal konkrečius tikslus, kurie buvo suformuluoti atsižvelgiant į nustatytas problemas lemiančius veiksnius: A) didinti klientų pasitikėjimą dalijimusi duomenimis finansų sektoriuje; B) įpareigoti duomenų turėtojus dalytis klientų duomenimis su duomenų naudotojais; C) skatinti klientų duomenų ir sąsajų standartizavimą ir D) skatinti aukštos kokybės sąsajų, skirtų dalijimuisi klientų duomenimis, diegimą.

Galimybės buvo analizuojamos atsižvelgiant į jų veiksmingumą siekiant konkrečių tikslų, jų efektyvumą pagal susijusias išlaidas ir jų suderinamumą su esama ES dalijimosi duomenimis reglamentavimo sistema.

Tinkamiausios galimybės poveikis

Atlikus išsamią analizę nustatyta, kad tinkamiausias yra šis politikos galimybių rinkinys:

- reikalauti, kad rinkos dalyviai klientams pateiktų atvirųjų finansų leidimų skydelius, nustatyti prieigos prie klientų duomenų tinkamumo taisyklės ir įgalinti Europos priežiūros institucijas parengti gaires dėl asmens duomenų naudojimo ribų (A.3 galimybė);
- įpareigoti duomenų naudotojams suteikti prieigą prie atrinktų klientų duomenų rinkinių visame finansų sektoriuje (B.2 galimybė);
- reikalauti, kad įgyvendindami finansinių duomenų dalijimosi schemas rinkos dalyviai parengtų bendrus klientų duomenų ir sąsajų standartus, susijusius su duomenimis, kuriems taikomas privalomos prieigos reikalavimas pagal konkretų B tikslą (C.1 galimybė);
- reikalauti, kad duomenų turėtojai už kompensaciją įdiegtų programų sąsajas (API), įgyvendindami bendrus klientų duomenų ir sąsajų standartus, parengtus pagal C tikslo dalijimosi finansiniais duomenimis schemas, ir reikalauti, kad schemų dalyviai susitartų dėl sutartinės atsakomybės (D.3 galimybė).

Atvirųjų finansų politika turėtų teigiamą poveikį visuomenei ir aplinkai, taip pat pagrindinėms teisėms ir MVI. Klientai, norintys dalytis savo duomenimis, naudotųsi naujais produktais ir paslaugomis, kurie pagerintų jų ekonominius rezultatus. Tuo pat metu dėl kruopščiai apibrėžtos šios iniciatyvos taikymo srities nebūtų įtraukiami duomenų rinkiniai, susiję su didžiausia pažeidžiamų vartotojų finansinės atskirties rizika. Be to, atvirųjų finansų leidimų skydeliai kartu su tinkamumo taisyklėmis ir asmens duomenų naudojimo ribomis apsaugotų vartotojus nuo bet kokio kito galimo neigiamo poveikio duomenų apsaugai ir privatumo teisėms.

Asmens duomenų atveju klientų duomenimis būtų dalijamasi tik klientų prašymu ir laikantis ES Bendrojo duomenų apsaugos reglamento (BDAR) nuostatų, todėl padidėtų bendras klientų pasitikėjimas dalijimusi duomenimis. Duomenų turėtojai privalėtų suteikti prieigą prie viso finansų sektoriaus klientų duomenų rinkinių, kurie turi didelę pridėtinę vertę duomenų naudotojams ir kelia mažą klientų finansinės atskirties riziką. Todėl būtų sudarytos sąlygos didesnei konkurencijai, geresnėms galimybėms naudotis finansinėmis paslaugomis ir geresnei klientų patirčiai pasinaudojant automatizavimu. Reikalavimas, kad rinkos dalyviai laikytųsi bendrų duomenų ir sąsajų standartų kūrimo sistemos, turės įtakos ir duomenų turėtojams, ir duomenų naudotojams, ir klientams bei palengvins tiesioginį duomenų turėtojų ir naudotojų ryšį, o dėl to sumažės priegios prie duomenų ir jų tvarkymo išlaidos.

Duomenų turėtojų teisė reikalauti pagrįstos kompensacijos už standartizuotų techninių sąsajų teikimą suteiktų jiems aiškių paskatų investuoti į geros kokybės sąsajas ir paspartintų jų diegimą sektoriuje. Nors duomenų turėtojai turės investuoti į technines sąsajas, jų sukūrimo sąnaudos ilgainiui bus perkeltos duomenų naudotojams. Apribojus šios kompensacijos dydį pagal pasiūlyme dėl Duomenų akto nustatytas nuostatas, pagal kurias duomenų naudotojams, kurie yra MVI, kompensacijos dydis neviršija išlaidų, sumažinama nepageidaujamo antikonkurencinio poveikio rizika.

MVI, kurios gali būti ir duomenų naudotojai, ir klientai, atvirųjų finansų sistema būtų naudinga abiem atvejais. Būtų sustiprintas jų, kaip klientų, saugumas ir pasitikėjimas keitimusi duomenimis, jos galėtų naudotis inovatyvesnėmis paslaugomis, kurios galėtų sumažinti jų išlaidas ir prisidėti prie jų konkurencingumo didinimo. MVI, kaip duomenų naudotojos, padengtų atvirųjų finansų leidimų skydelių teikimo ir priegios prie klientų duomenų licencijavimo sąnaudas, inovatyvios paslaugos galėtų padidinti jų veiksmingumą, o duomenų standartizavimas atvertų naujų verslo galimybių. Tikimasi, kad ši iniciatyva palengvins novatoriškų pradedančiųjų įmonių, teikiančių naujų rūšių paslaugas, susijusias su naujais verslo modeliais, patekimą į rinką.

Nors iniciatyvos poveikis bus stebimas nuo jos įsigaliojimo, vertinimas turėtų būti atliktas ne anksčiau kaip po trejų metų nuo jos įgyvendinimo. Tokiu būdu rezultatai bus pagrįsti pakankamu stebėjimo laikotarpiu.